

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
WERKGELEGENHEID, ARBEID EN
SOCIAAL OVERLEG

Hoge Raad voor Preventie en Bescherming
op het Werk

Advies nr. 237 van 18 juni 2021 over het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van boek IX, titel 2 betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen van de codex over het welzijn op het werk (D236).

I. VOORSTEL EN MOTIVERING

Bij brief van de Minister van Werk van 23 maart 2021 werd de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk (Hoge Raad) uitgenodigd zijn advies binnen de twee maanden te formuleren betreffende het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van boek IX, titel 2 betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) van de codex over het welzijn op het werk

Het ontwerp van koninklijk besluit (OKB) werd op 30 maart 2021 aan het uitvoerend bureau voorgelegd (PPT/PBW – D236 – BE 1552).

De administratie heeft het OKB toegelicht en benadrukt dat dit besluit zeer dringend moet worden genomen gelet op het feit dat de richtlijn (EU) 2019/1832 van de Commissie van 24 oktober 2019 tot wijziging van de bijlagen I, II en III bij Richtlijn 89/656/EEG van de Raad met betrekking tot zuiver technische aanpassingen uiterlijk op 20 november 2021 moet zijn omgezet.

Tijdens de vergadering van het uitvoerend bureau op 30 maart 2021 hebben de leden van het uitvoerend bureau gevraagd om dit dossier te bespreken in een commissie ad hoc samen met de sociale partners, de buitengewone leden, deskundigen en de administratie.

Een vergadering in de schoot van deze commissie ad hoc D236 vond plaats op 12 mei 2021.

De leden van het uitvoerend bureau hebben tijdens het uitvoerend bureau van 1 juni 2021 beslist om het ontwerp van koninklijk besluit voor advies voor te leggen op de voltallige vergadering van de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk van 18 juni 2021 (PPT/PBW – D236 – 785).

De Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk heeft zijn advies geformuleerd tijdens de plenaire vergadering van 18 juni 2021.

Toelichting betreffende het OKB

Dit OKB beoogt het omzetten in Belgisch recht van de richtlijn (EU) 2019/1832 van de Commissie van 24 oktober 2019 tot wijziging van de bijlagen I, II en III bij Richtlijn 89/656/EEG van de Raad met betrekking tot zuiver technische aanpassingen.

Deze richtlijn vervangt de vroegere bijlagen van de Richtlijn 89/656/EEG en past ze aan de evolutie van de techniek aan.

1. Aanpassing van bijlage IX.2-2 van de codex, enerzijds rekening houdend met bijlage III van de richtlijn en anderzijds met de risico's en activiteiten en de PBM's waarnaar momenteel in de codex wordt verwezen

De huidige bijlage IX.2-2 van de codex geeft per PBM de risico's aan waarvoor het ter beschikking stellen van dit PBM noodzakelijk is.

De bijlage III bij de richtlijn vertrekt daarentegen van de verschillende risico's en geeft per risico weer, welke PBM desgevallend moeten gebruikt worden.

Dit is een veel logischere aanpak dan deze die momenteel voorzien wordt in de codex over het welzijn op het werk.

Daarom werd er in dit ontwerp van koninklijk besluit voor geopteerd om de benadering van de Europese richtlijn te volgen.

Voortaan zal per risico worden bepaald welk PBM kunnen/moeten gebruikt worden.

Deze nieuwe benadering heeft geleid tot een analyse van de huidige bepalingen van de codex, waarbij vastgesteld werd dat de Belgische wetgeving op een aantal punten strenger is.

Om het beschermingsniveau niet te verlagen, werden de in de Belgische wetgeving voorziene beschermingsmiddelen en risico's overgenomen in de nieuwe bijlage IX.2-2 van de codex.

Aldus wordt de bijlage III bij de Europese richtlijn op verschillende vlakken aangevuld in de Belgische wetgeving.

De volgende punten geven een overzicht van de belangrijkste wijzigingen:

1.1. Fysisch-mechanisch

- a. Aan het risico op vallende voorwerpen werd het vervoer van producten op hoofd en schouders toegevoegd;
- b. Aan het risico op afschuring, perforatie of snijwonden werden kwetsende projecties toegevoegd;
- c. Aan het risico op verstrikking, o.a. van het haar, en beklemming werd het beschermend hoofddeksel toegevoegd.

1.2. Fysisch thermisch -hitte

- a. Aan de voorbeelden van activiteiten waarvoor een beschermingsschort en handschoenen moeten gedragen worden, werd het hanteren van hete massa's toegevoegd;
- b. Aan de voorbeelden van activiteiten waarvoor beschermingskledij vereist is, werd het hanteren van hete massa's of werkzaamheden in de nabijheid daarvan toegevoegd.

1.3. Fysisch thermisch -koude

- a. Aan de omschrijving van het risico wordt ook neerslag toegevoegd zodat het duidelijk is dat hiervoor beschermende kledij met inbegrip van een hoofddeksel noodzakelijk zijn.

1.4. Fysisch – niet-ioniserende straling met inbegrip van zonlicht

- a. Bij de bescherming van het hoofd door middel van petten en helmen (hoofddeksel) worden in de voorbeelden van de activiteiten ook de werkzaamheden bij uitzonderlijke temperaturen vermeld;
- b. Wat de bescherming van de ogen betreft, wordt infrarode straling expliciet toegevoegd, evenals de bewerkingen waarbij lampen met elektrische lichtboog of andere bronnen van ultraviolette stralen worden gebruikt;

- c. Wat de beschermingshandschoenen betreft, wordt expliciet melding gemaakt van las- of snijwerk van metalen met de elektrische lichtboog en alle bewerkingen waarbij lampen met elektrische lichtboog of andere bronnen van ultraviolette stralen worden gebruikt.

1.5. Fysisch – ioniserende straling

De rubriek 13 van bijlage IX.2-2 van de codex werd hier overgenomen en in overleg met het FANC volledig herzien.

- a. Wat de bescherming van ogen en handen betreft, werden de activiteiten nader gepreciseerd: bereiding en behandeling van radioactieve stoffen of producten die ze bevatten, het hanteren van radioactieve producten o.a. in het kader van wetenschappelijk onderzoek, schoonmaakwerkzaamheden in lokalen waarin radioactieve stoffen aanwezig zijn, laboratoria;
- b. Wat de beschermingsschort betreft, werden de volgende activiteiten toegevoegd: bereiding en behandeling van natuurlijke of kunstmatige radioactieve stoffen of producten die ze bevatten, contact met radioactief water, schoonmaakwerkzaamheden in lokalen waarin radioactieve stoffen of producten aanwezig zijn;
- c. Wat het beschermingshoofddekseel betreft werd meer algemeen gesteld dat dit nodig kan zijn op werkplekken en inrichtingen waar er blootstelling is aan ioniserende stralingen en in laboratoria;
- d. Wat de beschermende kleding betreft werden de volgende activiteiten toegevoegd: bereiding en behandeling van radioactieve stoffen of producten die ze bevatten, contact met radioactief water, schoonmaakwerkzaamheden in lokalen waarin radioactieve stoffen aanwezig zijn, laboratoria;
- e. Het gebruik van ademhalingsapparatuur wordt uitdrukkelijk opgenomen, terwijl dit niet het geval is in de richtlijn;
- f. Aangezien het gebruik van fluorescerende verf op basis van radioactieve elementen is verboden wordt deze activiteit niet meer vermeld bij de voorbeelden van activiteiten.

1.6. Chemische agentia

- a. Om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bewoordingen van de huidige codex over het welzijn op het werk werden in de titel van deze rubriek de woorden “kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische agentia” toegevoegd;
- b. De bewoordingen “tijdens de werkzaamheden waarbij de blootstelling niet kan vermeden worden door preventiemaatregelen, zoals voorzien in de artikelen VI.2-4, VI.2-5, VI.2-7 en VI.2-8” werden geschrapt, aangezien het gebruik van een PBM steeds de laatste preventiemaatregel is volgens de hiërarchie van de preventiemaatregelen;
- c. Bij blootstelling aan kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische agentia worden alle vormen van blootstelling bedoeld (vast, vloeistof, gassen en dampen) en worden alle categorieën van PBM toegepast;
- d. De onderhouds-, verbouwing-, renovatie- en afbraakwerkzaamheden worden expliciet vermeld bij alle PBM's in de categorie aerosolen bij vaste stoffen en bij het PBM “Hoofddekseel” in de andere categorieën van chemische agentia;
- e. De straalbewerkingswerkzaamheden, zoals zandstralen worden expliciet als voorbeeld vermeld bij de beschermingshandschoenen en beschermkledij, in de categorie aerosolen en bij de ademhalingsstoestellen in de categorie gassen en dampen.

1.7. Biologische agentia

- a. Wat het dragen van beschermende kledij, zoals een schort, betreft werd bij de opsomming van de sectoren in de laatste kolom het wegenonderhoud toegevoegd voor de verschillende soorten risico's verbonden aan biologische agentia;

- b. Wat het dragen van beschermende kledij, zoals een schort, en het gebruik van handschoenen betreft, worden in de laatste kolom ook de labo's voor lijkschouwing, de begrafenissector en de afvalverwerking als voorbeelden toegevoegd voor de verschillende soorten risico's verbonden aan biologische agentia.

1.8. Overige risico's

- a. Zichtbaarheid (niet-zichtbaarheid): in deze categorie wordt de kledij met signaalfunctie opgenomen. De werken aan nutsvoorzieningen en de werkzaamheden op en langs de openbare weg waarbij het verkeer tijdens de duur van de werkzaamheden niet wordt verboden, worden toegevoegd aan de lijst van voorbeelden van activiteiten. Bij de voorbeelden van sectoren worden de volgende diensten vermeld: vuilnisophaaldiensten, brandweerdiensten, eerstehulpdiensten, diensten voor dringende verzorging, pechbestrijdingsdiensten en wegonderhoud.
- b. Er wordt een risicocategorie toegevoegd, nl. de inhalatie van stof dat geen gevaarlijke chemische agentia bevat, waarvoor het nodig kan zijn stofmaskers te gebruiken.

2. Situaties voorzien in de Belgische wetgeving die niet voorkomen in de richtlijn

In de huidige bijlage IX.2-2 van de codex worden een aantal situaties vermeld die niet als dusdanig voorkomen in de richtlijn.

Het gaat hier om het werken in riolen, kuilen, kelders, welputten, regenputten, kuipen, vergaarbakken of andere soortgelijke plaatsen die bevuild zijn door ophopingen van afval.

Afval kan van chemische aard of van biologische aard zijn, zodat deze activiteiten werden toegevoegd in de rubrieken chemische en biologische agentia wat het hoofddekseel betreft.

Daarnaast is er het risico van contact met vloeistoffen en vocht in het algemeen, waarvoor een aparte risico-categorie werd toegevoegd die niet voorkomt in de richtlijn. De te gebruiken PBM zijn beschermkledij, schort, kappen en schoeisel.

De beschermkledij, schort en kappen zijn ook van toepassing op andere activiteiten waarbij er risico is op contact met vloeistoffen of vocht, met name:

- Manipulatie, behandeling of gebruik van water, oplossingen, baden, deeg, oliën, vetten of andere vloeibare, vochtige, olieachtige of vette stoffen waardoor de voorkant van het lichaam kan worden natgemaakt of doorweekt
- Werkzaamheden met het risico waarbij de voorkant van het lichaam wordt natgemaakt of doorweekt door de projectie van voormelde stoffen
- Blootstelling aan regen of uitzonderlijke temperaturen

Het beschermingsschoeisel is bovendien van toepassing op werkzaamheden die aanleiding kunnen geven tot natte voeten, zoals bijvoorbeeld in afwaskeukens, wasserijen, waterlopen en vijvers.

In de huidige bijlage IX.2-2 van de codex wordt in punt 10 melding gemaakt van bescherming tegen het vallen. Werknemers die blootgesteld zijn aan een val van een hoogte van meer dan 2 meter moeten PBM tegen vallen gebruiken wanneer de omstandigheden vermeld in artikel IX.2-2 het gebruik ervan verplichten. Daar de richtlijn een grotere bescherming biedt, werd dit geschrapt.

In de huidige bijlage IX.2-2 van de codex wordt in punt 16 melding gemaakt van dermatologische producten ter bescherming van de huid of neus. Het gebruik van dergelijke producten als beschermingsmiddel is totaal voorbijgestreefd. In feite vormen dergelijke producten eerder een curatieve

behandeling in plaats van een preventieve maatregel (behalve voor zonnebrand). Daarom wordt deze categorie als zodanig niet opgenomen in het OKB.

In de nieuwe bijlage IX.2-3 is echter een titel: ‘beschermingsmiddelen voor de huid - beschermende crèmes’ vermeld met de volgende inhoud:

“Er kunnen beschermende crèmes zijn tegen:

- niet-ioniserende straling (uv-, infrarode, zonne- of lasstraling)
- ioniserende straling
- chemicaliën
- biologische agentia
- thermische risico's (hitte, vlammen en koude).”

3. Lijst van PBM en risico's waartegen ze beschermen

Er wordt een bijlage IX.2-3 toegevoegd die de volledige overname is van de bijlage II bij de richtlijn en die deels overeenstemt met de huidige bijlage IX.2-2.

Aldus wordt in de Belgische wetgeving nog steeds een opsomming gegeven van de verschillende PBM's en de risico's waartegen zij bescherming bieden.

II. ADVIES VAN DE HOGE RAAD VAN 18 JUNI 2021

De Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het werk geeft een **unaniem positief advies** inzake het ontwerp van koninklijk besluit tot wijziging van boek IX, titel 2 betreffende persoonlijke beschermingsmiddelen van de codex over het welzijn op het werk, onder voorbehoud van de hieronder vermelde unanieme vragen tot aanpassing van het OKB.

Algemene opmerkingen:

De Hoge Raad vraagt de administratie om een toelichting of gids over PBM's te voorzien die als hulp kan dienen voor de preventieadviseurs en de werkgevers om het juiste persoonlijke beschermingsmiddel te identificeren.

De Hoge Raad vraagt om in het huidige artikel IX.2-20 een paragraaf toe te voegen die voorziet dat tijdens alle fasen van het gebruik en de reiniging van de PBM's de juiste procedure wordt gebruikt om zo de blootstelling zo veel mogelijk te vermijden.

Opmerkingen – vragen over bijlage II bij het OKB (nieuwe bijlage IX.2-2 voor de codex welzijn op het werk)

I. Fysische risico's

Risico: “Vallen van een hoogte”

De Hoge Raad vraagt duidelijkheid over de implicatie van het schrappen van punt 10 in de huidige bijlage IX.2-2 van de codex.

Hij stelt vast dat de grens van 2 meter daardoor niet meer expliciet is opgenomen.

De Hoge Raad vraagt om te verzekeren dat het weglaten van de grens van 2 meter niet leidt tot een afname van het beschermingsniveau van de werknemers, maar een betere bescherming van de

werknemers beoogt. Er moeten PBM's tegen vallen (zelfs van minder dan 2 meter hoogte) gebruikt worden als uit de risicoanalyse blijkt dat dit nodig is.

De Hoge Raad stelt voor dat dit duidelijk opgenomen wordt in het besluit.

Risico: “Schokken veroorzaakt door vallende of wegschietende voorwerpen, stoten tegen een obstakel en hogedruk- stralen, belasting door het vervoeren van producten op het hoofd of op de schouders”

De Hoge Raad merkt op dat het dragen van een veiligheidshelm verplicht wordt bij werkzaamheden waarbij met fietsen en met mechanisch aangedreven fietsen moet worden gereden.

In de Europese richtlijn staat “Protective helmet” vermeld en niet “Safety helmet”.

De Hoge Raad vraagt of hiermee ook een fietshelm wordt bedoeld.

De Hoge Raad meent dat een fietshelm in bepaalde specifieke omstandigheden ook een adequaat persoonlijk beschermingsmiddel is.

In de Nederlandstalige versie van het OKB wordt het woord “veiligheidshelm” gebruikt als vertaling voor “Protective helmet”. De Hoge Raad is van mening dat het woord “veiligheidshelm” beter vervangen wordt door “beschermende helm” of “helm die passende bescherming biedt”.

De Hoge Raad stelt voor om de formulering van het risico “*Schokken veroorzaakt door vallende of wegschietende voorwerpen, stoten tegen een obstakel en hogedruk- stralen, belasting door het vervoeren van producten op het hoofd of op de schouders*” als volgt aan te passen:

“Schokken veroorzaakt door vallende of wegschietende voorwerpen, stoten tegen een obstakel en hogedruk- stralen, belasting door het ~~vervoeren~~ dragen van producten of andere voorwerpen op het hoofd of op de schouders”.

Risico: “Trillingen”

De Hoge Raad merkt op dat voor de betrokken lichaamsdelen bij trillingen enkel verwezen wordt naar de handen en niet naar andere lichaamstrillingen, die ook persoonlijke maatregelen vereisen.

Ook al zijn zetels geen persoonlijke beschermingsmiddelen, er bestaan zetels waarbij men het individueel/persoonlijk gewicht kan instellen om de schokken en trillingen afdoende op te vangen.

De Hoge Raad vraagt zich eveneens af of bij het soort PBM enkel verwezen moet worden naar “beschermende handschoenen”, of dat de mogelijkheid van “absorberende trillingsdempende handschoenen” moet worden opgenomen, voor zover hierdoor geen andere risico's ontstaan.

Risico: “Verstrikking en beklemming”

De Hoge Raad stelt voor om de woorden “in geval van” in de zin over het soort PBM “Beschermende kleding en beschermings-hoofddekseel in geval van verstrikkingsrisico door bewegende delen” aan te passen door “ter voorkoming van”.

Risico: “niet ioniserende straling met inbegrip van zonlicht”

Wat de beschermingshandschoenen betreft, wordt expliciet melding gemaakt van las- of snijwerk van metalen met de elektrische lichtboog en alle bewerkingen waarbij lampen met elektrische lichtboog of andere bronnen van ultraviolette stralen worden gebruikt.

De Hoge Raad vraagt of lasers hier ook zijn inbegrepen.

II. Biologische agentia (aerosols, gassen en dampen), chemische risico's (aerosols, gassen en dampen) en fysische risico's (straling), ... - terminologieprobleem

De Hoge Raad merkt op dat in de Nederlandstalige versie melding gemaakt wordt van “ademhalingstoestellen ter bescherming tegen ...”. Hij vraagt zich af of de term “ademhalingstoestel” altijd correct gebruikt wordt, aangezien deze term doorgaans gebruikt wordt voor toestellen die de ademhaling bevorderen (respirator).

De Hoge Raad vindt bijvoorbeeld dat betreffende de aerosolen “de ademhalingstoestellen ter bescherming tegen deeltjes” niet steeds de meest geschikte ademhalingsbescherming zijn indien hiermee enkel toestellen die de ademhaling bevorderen bedoeld worden.

De Hoge Raad vraagt ook om een verduidelijking in de Franstalige versie van de bijlage: beoogt de term “appareil respiratoire” het ademhalingsstelsel (deel van het lichaam) of een specifiek beschermingsmiddel (om te ademen of een ander toestel)?

Om deze redenen vindt hij dat in het Nederlands er beter gebruik gemaakt kan worden van “afdoende ademhalingsbescherming of ademhalingsbescherming van geschikt type” en in het Frans “une protection respiratoire adéquate ou un type de protection respiratoire approprié”.

De Hoge Raad vraagt dat voor een specifieke situatie telkens een specifieke term wordt gebruikt om verwarring te vermijden.

III. Terminologie “blootstelling aan” te vervangen door “mogelijke blootstelling aan”

De Hoge Raad vraagt om in bijlage IX.2-2: telkens “blootstelling aan” te vervangen door “mogelijke blootstelling aan”. Bv.: “werkzaamheden met mogelijke blootstelling aan kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische agentia”. In de huidige tekst van de codex staat “werknemers die aan kankerverwekkende of mutagene stoffen kunnen blootgesteld worden”.

IV. Andere risico's

Risico: “niet-zichtbaarheid”

In deze categorie wordt de kledij met signaalfunctie opgenomen.

De werken aan nutsvoorzieningen en de werkzaamheden op en langs de openbare weg waarbij het verkeer tijdens de duur van de werkzaamheden niet wordt verboden, worden toegevoegd aan de lijst van voorbeelden van activiteiten.

Bij de voorbeelden van sectoren worden de volgende diensten vermeld: vuilnisophaaldiensten, brandweerdiensten, eerstehulpdiensten, diensten voor dringende verzorging, pechbestrijdingsdiensten en wegenonderhoud.

De Hoge Raad vraagt om in punt IV overige risico's van de bijlage IX.2-2 betreffende “niet-zichtbaarheid” een bijkomend voorbeeld toe te voegen, namelijk:

“Werken aan elektrische installaties”.

De Hoge Raad vraagt eveneens om verschillende van de voorbeelden van industrieën en sectoren te wijzigen (de twee eersten in de Nederlandstalige versie en de laatste in de twee talen):

- “(eerste)hulpdiensten” in de plaats van “eerstehulpdiensten”;
- “Pechverhelping” in de plaats van “pechbestrijdingsdiensten”;
- “Wegen- en spooronderhoud” in de plaats van “wegenonderhoud” en “Entretien des routes et des voies ferrées” in de plaats van “Entretien des routes”.

V. Dermatologische producten

Betreffende het niet overnemen van de dermatologische producten ter bescherming van de huid of neus in de nieuwe bijlage IX.2-2 (punt 16 van de huidige bijlage IX.2-2 van de codex):

De Hoge Raad is van mening dat bepaalde dermatologische producten wel degelijk PBM's zijn die bescherming bieden tegen chemische, biologische of fysische risico's (bijvoorbeeld tegen natuurlijk en kunstmatig uv-licht, beten en steken).

Huidbescherming wordt nog veel te weinig toegepast en kan wel degelijk dermatologische problemen voorkomen (dermatologische problemen bij kappers, bij schoonmakers, zelfs na handschoengebruik enz...).

De Hoge Raad vraagt dat deze dermatologische producten worden opgenomen in de nieuwe bijlage IX.2-2 (bijlage II bij het OKB).

III. BESLISSING

Overmaken van het advies aan de Minister van Werk.